

2019. 01. 02. - **Aki ezt a levelet végigolvassa, annak be kell látni, hogy mondhatunk bármit keleti szomszédainkra, de az ostoba magyar politika, a nemzetietlen gondolkodásmód, döntő módon hozzájárult a Trianonban bekövetkezett nemzeti tragédiánkhoz.**

Az ostoba magyar politikusoknak már 1911-ben látniuk kellett volna, hogy "ég a ház", azonnali cselekvésre van szükség, mert országunk darabokra hullik!

1911-ben Kós már ismert építész volt. De nemcsak tervezőként dolgozott, hanem ha a helyzet úgy kívánta, akkor a maga tervezte épületek művezetését is vállalta. A sepsiszentgyörgyi múzeum építkezésénél dolgozott éppen így emlékszik vissza Háromszékről Kolozsvárra utazására:

„... hazautazásom napja összeesett az ASTRA (az erdélyi románság kulturális egyesülete) félszázados jubileumi közgyűlésének napjával, melyet az Egyesület akkor Balázsfalván tartott meg. S miután Balázsfalva az én hazautazásom útvonalába esett, felhasználtam az alkalmat, hogy ezt a román kultúrünnepet közvetlenül láthassam. És amit akkor ott megláttam és megtanultam, az soha el nem felejtett tanulságomul maradt meg bennem, sőt sorsszerű figyelmeztetőm, s eljövendő időkben életutam meghatározója lett.

Balázsfalva alatt, a Küküllő mentén terpeszkedik a hatalmas füves térség: a »Cîmpul Libertății« (a Szabadságmező, ahol az 1848-ban megtartott román nemzeti gyűlés az uniót elutasította és a román nép negyedik nemzetként való elismertetését követelte). Ez a térség volt most a román kultúregyesület jubiláris közgyűlésének színhelye, melyen ott táborozott az erdélyi románság teljessége: papjaival, tanítóival, iparosaival, kereskedőivel, ügyvédekkel, orvosokkal, politikusokkal együtt Erdély minden szegletéből odasereglett földműves és pásztor falusi parasztságának és városi kisembereinek több ezres tömege.

Ennek a népgyűlésnek adtak számot az ASTRA vezetői a maguk sáfárkodásáról, és ennek a népnek mutatták meg az utat, amelyen a jövőben haladniuk javasolják. És ez a nép hagyta jóvá azt az utat, amelyen vezetői őket vezetni elhivatottak. S bekoronázta a kultúrgyűlést, amikor Aurel Vlaicu a maga szerkesztette repülőgéppel felemelkedett a levegőbe, hogy aztán keresztülrepülve a Kárpátokon – megmutassa az utat, mely Erdélyt Óromániával köti össze... Így tartotta meg ünnepi közgyűlését az erdélyi románok kultúregyesülete...

S még ebben az esztendőben Kolozsvárott az EMKE (Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület) tartotta ugyancsak ünnepi-jubiláris közgyűlését. Azon a napon Kolozsvárt voltam ugyan, de ezen a gyűlésen nem vehettem részt. Mert az egy zártkörű társaság gyűlése volt: azoké a főpapoké, nagypolgároké, mágnásoké (díszvendége a gyűlésnek Apponyi Albert gróf volt), akik az öreg Redut termében rendezett gyűlésre hivatalos meghívólevelet kaptak. Az erdélyi magyar nép: a dolgozó paraszt és városi kisember nem volt oda hivatalos; nem is tudott róla. S a gyűlés az úri társaság

bankettjével zárult a New York szálloda különtermében...

A két erdélyi kulturális egyesület két közgyűlésének hűséges fotográfiáját foglaltam össze egy írásomban, a tanulságaival együtt, amit összehasonlításuk kapcsán levontam: hogy melyik nép vezetői szolgálják népüket úgy, ahogy azt szolgálniuk kellene? És hogy a különbségeknek mi lehet (sőt lettek is) a következményei.

Ezután írta LEVÉL A BALÁZSFALVI GYŰLÉSRŐL (KALOTASZEG, 1911. SZEPTEMBER 4.)

Ha én itt Erdélyben magyar pap volnék, akkor a tegnapi vasárnapon prédikációm textusát Dávid

zsoltáraiból választottam volna: „Uram, mily nagyon megsokasodtak az én ellenségeim! Mily sokan vannak az ellenem támadók.” (3. zsoltár, 2. vers) Mert én láttam az Astra gyűlését, és erdélyi magyar népemnek szerettem volna beszélni a balázsfalvi napokról. Láttam azt az ünnepet és tudom, hogy az ott Erdély oláhságának győzelme volt rajtunk. Beszélnek az ellenségeinkről az én népemnek, de nem szidnám őket, és nem kicsinyelném az ő munkájukat. Mert láttam Balázsfalván seregleni hatezer romániai urakat és asszonyokat, és országunk minden szegletéből főpapokat, tanárokat, birtokosokat, ügyvédeket és képviselőket, szegény prédikátorokat és dászkeleket, iparost, kiskereskedőt és pórnépet; egy egész társadalmat. Ez a sok különböző ember mind lelkesedésből, saját jószántából jött oda, nem inni, nem mulatni, csak lelkesedni, csak tanulni, vezéreit meghallgatni, hogy szavukat szívébe vésve, újabb tíz esztendőre való munkakedvet, nemzeti gondolatot vihessen haza az otthon maradtaknak.

Ezt mi magyarok nem tudjuk utánuk csinálni!!! Mi erdélyiek már fáradtak vagyunk; a magyarországi közvéleményt pedig most nem érdekli a magyarság sorsa. De fontos az ott mostan, hogy piszkálódásból élő újság terjesztheti-e szabadon a mocskot a magyar nép között a sajtószabadság szentségének védelme alatt vagy sem.

A sajtó a közvéleménynek hű tükre: a balázsfalvi napok idején a fővárosi lapok közöltek néhány cikket az Astra gyűlésről (igaz, hogy egerészüké, még tekintélyes napilapoké is, roppant téves és furcsa volt), de hamar végeztek vele, és ma már vígan tovább csépelik az obstrukció ócska szalmáját. De mi nem térhetünk oly könnyen és oly hamar napirendre; mert elvégre ez a játék a mi bőrünkre megy. Közvetlenül a miénkre, de végeredményben az egész magyarságéra.

És mi tanulni is akartunk ott Balázsfalván, mert nagyon nagy szükségünk van immár erre, és lehetett is ott tanulni sokat az oláhoktól...

Láttunk egy hatalmas nemzetgyűlést, hallottunk halálosan komoly beszédeket. De nem láttunk pózolást, nem hallottunk frázisokat. Ez az egyik tanulság.

Láttunk ott egy hadsereget: nemzeti hadsereget. Mert ez a gyülekezet nem Janku és Axentye hordája többé, ez nem támad ellenünk kaszával és faágyúval. És nem fog többé Bécs szolgálatába állni. Ez itt már nemzet, mely öntudatos munkával, pénzzel és kultúrával szerelte föl magát. Ez a másik tanulság.

Láttuk azt, hogy az odasereglett nép milyen áhítattal szívta magába vezérei tanítását, milyen lelkesedéssel hallgatta a sokszor unalmas beszédeket, hogy meg volt elégedve mindennel, amit kapott, nem kritizált semmit, de fizette örömmel filléreit az Astrának. És nem volt ott rendetlenség, nem volt ott szó politikáról, nem volt ott izgatás; száraz számadatokat hallottunk, száraz tényeket soroltak elő a szónokok nyugodtan, majdnem unalmasan.

És az volt a benyomásunk, hogy ez volt az utóbbi esztendő egyik legnagyobb politikai eseménye, ez volt a legveszedelmesebb nemzetiségi politikai izgatás. Ez a harmadik tanulság. Néhai nagy újságírónk, magyarságunk ideáljaiért utolsó leheletéig harcoló Beksics Gusztáv megjövendölte egykoron – nem is olyan régen – hogy mihelyst az erdélyi oláhság kultúráilag, vagyoniilag és társadalmilag konszolidálódik, abban a pillanatban kérdéssé válik a magyar Erdély léte. Ma, az Astra gyűlése után tudhatjuk – ha csak el nem fedtünk szemünket, be nem dugtuk fülünket –, hogy a vagyoniilag, társadalmilag, sőt kultúráilag is szervezett oláh társadalom Erdélyben készen van. Ez a társadalom tisztában van erejével, céljaival, ez a társadalom fegyelmezett, fanatikus és idealista. Ez a társadalom: nemzet.

Olvasom a zsoltárokat: „A mi útjainkban most körülvettek minket és csak azt figyelik, mikor teperhessenek a földre.” „Hasonlóak a prédaleső oroszlánhoz és a barlangban ülő oroszlánkölykökhöz.” (Dávid 17. zsoltár 11-12. vers)

Ez az oláh társadalom annyira természetes ellenségünk, hogy ezt sem szép szóval, sem erőszakkal a magunk részére nyerni nem tudhatjuk. Amit állam és társadalom erre a célra áldoz, az teljesen haszontalan munka és erőpocsékolás. Az erdélyi oláh a maga jószántából magyar nem lesz soha. A magyar nyelv megtanulására sincsen szüksége – hiszen nekünk, erdélyi magyaroknak sokkal inkább szükségünk van az oláh nyelv tudására. Inkább francia és német nyelvekre tanítják gyermekeiket. De a magyar állameszme részére sem hódíthatjuk meg az oláhságunkat többé, amióta tőszomszédunk a szabad, nemzeti és hatalmasan fejlődő Románia.

Mai helyzetünk az, hogy a zárt sorokban, egységes vezetés alatt és öntudatosan előrenyomuló oláhsággal szemben az erdélyi elszegényedett, fáradt és reményvesztett magyar társadalom lépcsőről-lépcsőre, lassan de folytonosan kénytelen visszavonulni minden téren. Sorsunkat előre látjuk, és csodára nem számíthatunk. Mi magunk gyöngék vagyunk, és segítségünkre nem jön sem a nagymagyarországi társadalom, sem az államhatalom.

A magyarországi társadalomra sohasem számíhattunk. A múltban is mi: Erdély voltunk azok, akik, ha kellett, segítséget vittünk Magyarországnak. Jutalmat ezért sohasem kértünk és sohasem vártunk.

De az államhatalommal másképpen vagyunk. Annak kötelessége volna minket legalább segíteni, ha már nem vállalja a teljes védelmet. Kötelessége volna minden eszközt, minden fegyvert a mi részünkre szolgáltatni és oláhjainktól minden eszközt és minden fegyvert elvenni, mellyel nekünk árthat. Ezt nevezhetjük jogtalanságnak, nevezhetjük embertelenségnek, jogállamban nincsen is ez helyén. De az orvos is megöli a magzatot, tehát gyilkol, amikor arról van szó, hogy vagy az anya vagy a gyermek maradjon életben. És lássuk vajon a külföld nemzeti államai milyen eszközökkel védekeznek nemzetiségeik ellen, illetőleg hogyan védelmezik nemzetüket:

1. Pózenben tilos a lengyeleknek német birtokot vásárolniok.
2. Romániában tilos iskolákban (nyilvános iskolákban), sőt diplomákban más nyelven, mint oláhsul beszélni és tanítani.
3. A szabad Amerika csak azt ismeri el állama polgárául, aki szóban és írásban bírja az angol nyelvet, és tisztában van az alkotmány főbb elveivel: szavazati joga pedig csak állampolgárnak van.

Mi sok törvényt, elvet vettünk át idegenből, sokszor ránk károsat vagy legalább is problematikusat; vajon mért nem vettünk át ilyenforma törvényeket is? Pedig ilyen törvényeknek sikerük van és – nem kerülnek pénzbe.

E helyett évekig tartó válságokba visszük országunkat a problematikus egyenlő, általános, titkos választójogért való küzdelemmel és a nemzeti hadseregért való harccal (ez utóbbi – elismerem – nagy dolog, de bajosabb megcsinálni, mint egy új nemzetiségi törvényt).

De nemzetiségeink kultúráját milliókkal segíti a magyar állam – méltányosság címén...

... E héten Kolozsvárott ünnepi közgyűlést tart az EMKE. Hatszáz vendég jelentkezett eddig, és a város aggódik, hogy hol helyezze el ezt a sok embert. Balázsfalván – a 2500 lakosú faluban – 6000 embert láttak szívesen vendégül három napig – a román kultúra nevében.

Kolozsvárott – a 60.000 ezer lakosú városban – 600 vendég gondot okoz – a magyar kultúra nevében. Ehhez – úgy gondolom – nem kell kommentárt fűznöm!!!

Majdnem minden évben tartunk Erdélyben székely-kongresszust; melynek eredménye mindenkor egy-egy memorandum – de sikere egyiknek sem volt. Azt hiszem, már meg is unták a minisztériumok az erdélyi magyarok ügyeit – el is olvasni. A székelyek segítségére miniszterileg Sepsiszentgyörgyre telepített „Hitelbank” akár be is csukhatja a boltját – semmi

Írta: Adminisztrátor

2019. november 10. vasárnap -

dolga sincsen. Ma is olcsóbb a Transilvania, az Albia meg a szebeni bank pénze, mint a magyar pénz.

És éppen a múlt héten árverezték el a kolozsvári Nemzeti Színház alapítványi birtokát; a magyar kultúrminiszter asszisztenciája mellett, – az oláhok vették meg. Ehhez sem kell kommentár.

Hát tessék Kolozsvárra jönni EMKE gyűlésre. De nekünk hiába beszélnek, hiába ígérnek már. Kezdünk nem hinni semmiben, ami Pestről jön, kezdünk nem hinni miniszteri nagy nemzetmentő terveknek.

Ha magyar pap volnék, jövő vasárnap a következő textusról tartanék prédikációt: „A szívem remeg, elhagyott az erőm és az én szememnek világa kialszik.” „Barátaim és szeretteim elfordultak tőlem az én csapásomban, és az én rokonaim is elhúzódnak tőlem.” (Dávid 38. zsoltár, 11-12. vers).

Hazafias tisztelettel: **Kós Károly**